

Hoogwaterbeschermingsprogramma-2

21^e Voortgangsrapportage

Verslagperiode 1 juli 2021 – 31 december 2021

Hoogwaterbeschermingsprogramma-2

21^e Voortgangsrapportage

Verslagperiode 1 juli 2021 – 31 december 2021

Documentnr	RWS-2022-479
Datum	16 maart 2022
Status	Definitief
Versie	1.0

Versie 0.0 Concept is op 01-02-2022 besproken in het MT Programmabureau

Versie 0.1 Concept is op 01-03-2022 besproken in het PBO

Versie 0.2 Eindconcept is met een schriftelijke ronde met het Programmabestuur afgestemd

Versie 1.0 Definitief door de Minister te verzenden aan de Tweede Kamer

Inhoud

1	Inleiding 4
1.1	Kerngegevens van het HWBP-2 4
1.2	Samenvatting hoofdpunten verslagperiode 5
1.3	Leeswijzer 6
2	Ontwikkelingen in en rond het programma 8
2.1	Algemene ontwikkelingen 8
2.2	Innovatie 8
2.3	Kwaliteit en auditing 8
2.4	Correspondentie met het parlement 8
2.5	Media 8
3	De scope van het programma 9
3.1	Programmascope 9
3.2	Projectscopes 9
4	Voortgang en planning 11
4.1	Voortgang van het programma 11
4.2	Planningssystematiek 14
4.3	Voortgang mijlpalen 16
5	Risicomanagement 18
5.1	Risicobeheersing op programma en issues op projectniveau 18
5.2	Risico's programmaniveau 18
5.3	Issues projecten 20
5.4	Algemeen beeld op programmaniveau 21
6	Financiën 22
6.1	Programmabudget 22
6.2	Programmaraming 23
6.3	Kasreeks 24
6.4	Apparaatskosten Rijkswaterstaat 25
6.5	Cumulatieve verplichtingen en uitgaven 25
Bijlage werkwijze subsidieverlening door het rijk	

1 Inleiding

1.1 Kerngegevens van het HWBP-2

Om Nederland duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de grote rivieren, meren en de Noordzee, toetsen de beheerders van de primaire waterkeringen regelmatig of deze primaire waterkeringen voldoen aan de vigerende veiligheidsnormen. In 2001 is deze toets voor het eerst uitgevoerd, in 2006 voor de tweede keer. Op basis van deze toetsen is een deel van de primaire waterkeringen afgekeurd. Verder bleek uit een toets in 2003, uitgevoerd door Rijkswaterstaat en de waterschappen, dat zeeweringen langs de Noordzeekust op een aantal locaties binnen 20 jaar niet meer aan de toen geldende veiligheidsnorm zouden voldoen. Deze locaties zijn aangemerkt als de 'Zwakke Schakels'. Op negen van deze locaties lag tevens een opgave tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, de zogenaamde 'Prioritaire Zwakke Schakels Kust'.

De maatregelen, die de beheerders moeten treffen om de in 2001 en 2006 afgekeurde keringen weer aan de vigerende veiligheidsnormen te laten voldoen, zijn op het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) geplaatst.

Voorwaarden om op het HWBP-2 programma te komen zijn:

1. dat de waterkeringen zijn afgekeurd vanwege wijzigingen in de gestelde veiligheidsnorm, de hydraulische randvoorwaarden of de toetsvoorschriften;
2. verbetering van de veiligheidssituatie niet plaatsvindt vanuit een ander programma.

Regulier en/of achterstallig onderhoud behoort niet tot het HWBP-2 programma. Maatregelen, die voortkomen uit de derde toetsing van 2011 en de eerste Landelijke beoordeling (LBO-1), vallen niet binnen de scope van het HWBP-2, maar worden meegenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In totaal worden in het HWBP-2 87 projecten gerealiseerd waarvan 69 projecten met 362,4 kilometer te versterken waterkeringen en 18 kunstwerken.

Op basis van de Waterwet komen de afgekeurde dijken en kunstwerken in aanmerking voor rijkssubsidie. Hiervoor toetst het rijk de maatregelen op basis van het robuust, sober en doelmatig op orde brengen van de waterveiligheid. De werkwijze die hierbij gehanteerd wordt, is beschreven in de bijlage. De benodigde financiële middelen voor het HWBP-2 staan op de begroting van het Deltafonds en worden gevoed door bijdragen van het Rijk en de waterschappen op grond van de afspraken in het Bestuursakkoord Water.

Karakteristieken van het HWBP-2

Het HWBP-2 is op 22 maart 2011 door de Tweede Kamer aangewezen als 'Groot Project'. Door middel van de basisrapportage wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het programma. De basisrapportage beschrijft ook de verantwoordelijkheden van de partijen die bij het programma betrokken zijn.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat draagt de eindverantwoordelijkheid voor het HWBP-2 programma. Dat betekent dat hij belast is met het vaststellen van het programma, het beoordelen van de subsidieaanvragen van de beheerders, het verstrekken van de subsidies en het rapporteren aan de Tweede Kamer.

De water- en hoogheemraadschappen (binnen het HWBP-2 veruit het grootste deel van de beheerders) kennen ieder hun eigen democratisch gekozen besturen. Als waterkeringen in de periodieke toetsrondes worden afgekeurd, zijn de beheerders verplicht maatregelen te treffen, zodat de afgekeurde keringen weer aan de vigerende wettelijke normen gaan voldoen. Voor deze maatregelen kan subsidie worden aangevraagd.

Binnen de kaders van de eigen verantwoordelijkheden geven het Rijk en de waterschappen, als uitvoeringsalliantie, invulling aan de opgave van het HWBP-2. Hierbij draagt de minister verantwoordelijkheid voor de subsidieverstrekking en de waterbeheerders voor de realisatie van de afzonderlijke projecten binnen het HWBP-2. Samen dragen zij bij aan het Deltafonds ten behoeve van de financiering van de subsidies. Gezien deze verantwoordelijkheidsverdeling zijn de formele sturingsmogelijkheden van het Rijk in het HWBP-2 in vergelijking met andere voormalige grote projecten, zoals Ruimte voor de Rivier (RvR) of Maaswerken, beperkt.

1.2 Samenvatting hoofdpunten verslagperiode

Voortgang van het programma

Deze verslagperiode zijn geen projecten opgeleverd. Per 31 december 2021 voldoen 85 projecten aan de destijds geldende vigerende veiligheidsnorm en bevinden zich twee projecten in de realisatiefase. Voor het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam geldt dat de vigerende planning onder druk staat. Het waterschap geeft een prognose van Q4 2027, deze planning dient nog getoetst te worden. Als de prognose is getoetst dan komt er meer duidelijkheid over de verwachte eindplanning van het project en is er ook meer zicht op de einddatum van het totale programma.

Tot en met 31 december 2021 is voor het programma € 2.358 miljoen aan uitgaven gerealiseerd (zie figuur 1).

Scope

In de verslagperiode is de scope van het HWBP-2 niet gewijzigd en bestaat uit 87 projecten, waarvan 69 projecten met 362,4 kilometer te versterken waterkeringen en 18 kunstwerken.

Planning

In het afgelopen halfjaar zijn er geen projecten opgeleverd.

Issues / Risico's

De grootste tijd- en geldrisico's komen net als in voorgaande verslagperiodes voor bij de grote en vaak complexe projecten.

Voor wat betreft het financiële risico heeft in de verslagperiode een actualisatie plaatsgevonden van het risicoprofiel op programmaniveau.

Het financiële risico op programmaniveau is met € 3,3 miljoen gewijzigd naar € 51,3 miljoen, door actualisatie van het onderdeel risico's onbenoemd programmaniveau (VGR20 € 48,0 miljoen).

Dit is exclusief de issues en risico's van het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam, waarvoor het toetsproces over subsidiering van de door het betrokken hoogheemraadschap gerapporteerde meerkosten nog lopende is. Een deel van de afgeronde issues en risico's is inmiddels getoetst en na een positief oordeel toegevoegd aan de projectraming.

De totale financiële waarde van de risico's op projectniveau is in de rapportageperiode ongewijzigd ten opzichte van de VGR20. Deze risicoreservering bedraagt op 31 december 2021 € 76,2 miljoen (VGR20 € 76,2 miljoen).

De totale risicoreservering bedraagt nu € 127,5 miljoen (VGR20 € 124,2 miljoen).

Financiën

Het actuele programmabudget is gewijzigd en bedraagt op peildatum 31 december 2021 € 2.755 miljoen (VGR20 € 2.675 miljoen). Deze stijging is toe te schrijven aan de doorgevoerde budgetschuif van € 80 miljoen van het HWBP naar het HWBP-2. Deze € 80 miljoen betreft 2/3 deel van de in de VGR20 gerapporteerde budgetaanvraag van € 120 miljoen in verband met de meerkosten voor het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. Voor de overige € 40 miljoen heeft er een reservering plaatsgevonden binnen het Deltafonds van totaal € 60 miljoen (inclusief Durgerdam), deze is direct opvraagbaar.

De actuele programmaraming is in de huidige verslagperiode toegenomen met € 61 miljoen en bedraagt op peildatum 31 december 2021 € 2.750 miljoen (VGR20 € 2.689 miljoen). Deze stijging wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het financieel afronden van één deelproject en het actualiseren van de prognose van de lopende projecten waaronder het verwerken van afgeronde issues en risico's.

Het programmabudget ligt € 5 miljoen hoger dan de programmaraming. Op dit moment is er dus geen spanning tussen programmaraming en programmabudget. Ten tijde van de VGR20 was er nog een spanning van € 14 miljoen.

De verwachting is dat de huidige ruimte van € 5 miljoen nog stevig muteert om de volgende redenen: doorvoeren van het Deltafonds deel van de budgetschuif van € 40 miljoen en de eventueel getoetste en positief beoordeelde meerkosten vanuit het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam.

1.3

Leeswijzer

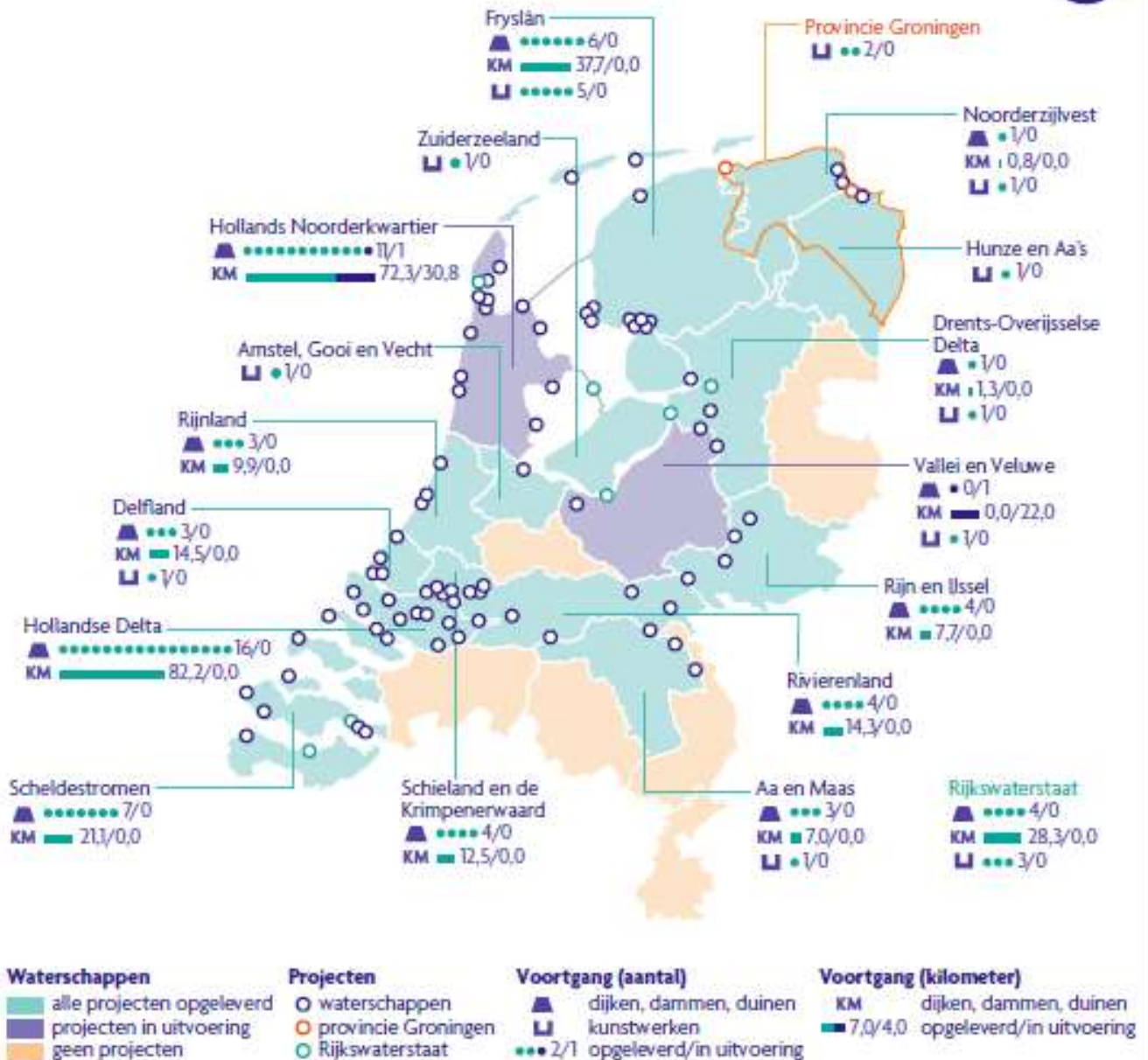
Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op ontwikkelingen die zich in de rapportageperiode hebben voorgedaan in en rond het programma. In de daaropvolgende hoofdstukken komen de ontwikkelingen in de basisreferenties scope (3), planning (4), risico's (5) en financiën (6) van het HWBP-2 aan bod.

Hoogwaterbeschermingsprogramma 2

Stand van zaken per 31 december 2021

Aantal projecten

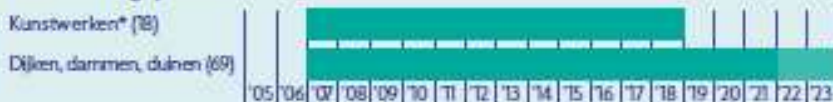
87

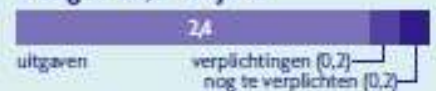
Doelstelling

Versterken van 362 km dijken, dammen en duinen en van 18 kunstwerken, om de inwoners van Nederland een betere bescherming tegen hoogwater te bieden.

Uitvoeringsperiode

Budget €2,8 miljard

Voortgang 87 projecten

* Sluit en gemalen

Figuur 1 Samenvatting stand van het HWBP-2, peildatum 31 december 2021

2 Ontwikkelingen in en rond het programma

2.1 Algemene ontwikkelingen

In de verslagperiode hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op het programma. De meest relevante ontwikkelingen zijn hierna beschreven.

2.2 Innovatie

In verslagperiode zijn er geen specifieke ontwikkelingen op innovatie te melden. Daar zich geen projecten meer in de planstudiefase bevinden, zullen zich op dit gebied binnen dit programma geen ontwikkelingen meer voordoen. Vanaf de komende voortgangsrapportage zal deze paragraaf niet meer worden opgenomen.

2.3 Kwaliteit en auditing

Het programma HWBP-2 is in afronding en de focus van het audit- en kwaliteitsprogramma richt zich op het uitvoeren van producttoetsen op de onderdelen waar zich nog risico's bevinden, zoals de afhandeling van het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. Daarnaast heeft het programma meegelopen in een aantal interne systeemaudits zoals de administratieve organisatie van het programma, het informatiemanagement en de toepassing van de AVG. In 2021 heeft het verder oppakken van de aanbevelingen van de audit op inkoop en aanbestedingen uit 2020 centraal gestaan. De resultaten van de interne procestoetsen op de inkoop, uitgevoerd halverwege en aan het einde van het jaar 2021, laten een duidelijke verbetering zien op de beheersing van het inkoop- en aanbestedingsproces.

2.4 Correspondentie met het parlement

De voortgang van het HWBP-2 stond op de convocatie van het Wetgevingsoverleg Water (22-11-2021). Verder heeft in de verslagperiode de volgende correspondentie over het HWBP-2 met de Tweede Kamer plaatsgevonden.

Datum	Onderwerp
29 september 2021	Brief aanbieding twintigste voortgangsrapportage van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (32 698 nr. 61).

2.5 Media

In de tweede helft van 2021 is er media aandacht besteed aan HWBP-2 projecten. Op 12 november 2021 is het laatste verontreinigde materiaal verwijderd uit de steunberm uit de Westdijk bij Bunschoten. Er werd daar in opdracht van het waterschap Vallei en Veluwe 120.000 ton thermisch gereinigde grond (TGG) gesaneerd. De regionale media heeft hier aandacht aan geschonken.

De dijkversterking van de Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) blijft in de belangstelling van media staan. In het laatste halfjaar van 2021 haalde dit project vooral de regionale en lokale pers. Onder andere de start van de plaatsing van damwanden bij Uitdam was in het nieuws.

Op 14 april 2021 heeft het waterschap Rivierenland het rapport 'De Lekdijk is lekgestoken' ontvangen van de heer Prof. dr. ir. Van Baars, waarin hij stelt dat de toegepaste techniek van dijkversterking de dijk juist verzwakt en schade aan aanliggende woningen veroorzaakt. Deltares heeft op 2 juli 2021 geconcludeerd dat de dijk tussen Kinderdijk en Schoonhovenseveer veilig is en voldoet aan de destijds geldende normen. Media hebben over dit rapport bericht.

3 De scope van het programma

3.1 **Programmascope**

In de huidige verslagperiode is de programmascope niet gewijzigd. De programmascope van het HWBP-2 omvat 87 projecten. De beheerders voeren deze projecten uit om te bewerkstelligen dat afgekeurde dijkvakken en kunstwerken weer aan de vigerende veiligheidsnormen voldoen. De ligging van de projecten is op bijgaande kaart (figuur 2) weergegeven. Het betreft negen projecten uit de eerste toetsronde, negen 'Prioritaire Zwakke Schakels Kust' en 69 projecten uit de tweede toetsronde. De projecten worden onafhankelijk van elkaar gerealiseerd. In totaal worden 78 projecten door waterschappen en hoogheemraadschappen gerealiseerd, zeven door Rijkswaterstaat en twee door de provincie Groningen. De kaders die op deze ontwerpogave van toepassing zijn, vormen de condities om de opgaven van het HWBP-2 te realiseren. In totaal gaat het om 18 kunstwerken en 362,4 km dijken.

3.2 **Projectscopes**

In de verslagperiode hebben zich geen scopewijzigingen voorgedaan. Voor de beheerders bestaat per afgekeurde waterkering een veiligheidsopgave, dit is de projectscope. De beheerder werkt deze veiligheidsopgave uit in te treffen maatregelen. Hierna is de kaart met de actuele scope van het programma opgenomen. Ook de actuele fase van de projecten is hierin aangegeven.

Vanaf de komende voortgangsrapportage zal figuur 2 geen onderdeel meer van de voortgangsrapportage zijn. Reden hiervoor is dat de programmascope niet langer aan wijziging onderhevig is en de voortgang in figuur 1 is opgenomen.

Figuur 2 Actuele scope van het programma, peildatum 31 december 2021

4 Voortgang en planning

4.1 Voortgang van het programma

In de verslagperiode zijn geen projecten opgeleverd. Bij het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam staat de vigerende planning onder druk. Het Hoogheemraadschap heeft bij dit project aangegeven dat de verwachte oplevering verschuift naar eind 2027. Nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 4.3. Het toetsproces voor meer duidelijkheid over de verwachte eindplanning is op dit moment lopende. Daarna is er ook zicht op de einddatum van het totale programma.

Op 31 december 2021 bevinden zich nog twee projecten in de realisatiefase. In totaal voldoen 85 projecten aan de destijds geldende vigerende veiligheidsnorm. De mutaties in de projectfase ten opzichte van voorgaande rapportage zijn gegeven in tabel 1.

Tabel 1

Mutaties in projectfase ten opzichte van vorige VGR

	VGR-19 31-12-2020	VGR-20 30-06-2021	Mutaties verslagperiode	VGR-21 31-12-2021
Planstudiefase	0	0	0	0
Realisatiefase	2	2	0	2
Gerealiseerde maatregelen	73	73	0	73
Op basis van nader onderzoek is gebleken dat de kering voldoet	12	12	0	12
Totaal	87	87	0	87

In het HWBP-2 wordt in totaal 362,4 kilometer dijken en 18 kunstwerken versterkt. Tabel 2 geeft het aantal nog lopende projecten per beheerder weer, met daarbij het aantal kilometers dijken en het aantal kunstwerken dat nog versterkt moet worden. Een overzicht van de afgeronde projecten is opgenomen in tabel 3. Vanaf de komende voortgangsrapportage wordt tabel 3 vervangen door een tabel van projecten die nog niet geheel financieel zijn afgerond.

Tabel 2

Lopende projecten

	Totaal aantal lopende projecten	Projecten aan dijken, dammen, duinen		Projecten aan kunstwerken
HH Hollands Noorderkwartier	1	1	30,8 km	-
WS Vallei en Veluwe	1	1	22,0 km	-
Totaal	2	2	52,8 km	-

Tabel 3

Afgeronde HWBP-2
projecten

Beheerder	Code	Project	
WS AGV	WN-006	Ipersloter-en Diemerdammersluis	
HH Hollands Noorderkwartier	W1-001	Havendijk den Helder	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-001	Balgzanddijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W1-006	Wieringermeerdijk omgelegde Stonteldijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-003	Markermeerdijk Hoorn - Enkhuizen	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-024	Prins Hendrikpolder, steenbekleding	**
HH Hollands Noorderkwartier	W2-036	Dijkversterking Waddenzeedijk Texel	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-064	Bergen aan Zee	*
HH Hollands Noorderkwartier	W2-066	Egmond aan Zee	*
HH Hollands Noorderkwartier	W2-080	Koegraszeedijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-085	Hoogwaterkering Den Oever	
HH Hollands Noorderkwartier	WZ-001	Zwakke schakels Noord-Holland	
WS Hollandse Delta	W1-003	Versterking Buitenhavendijk Middelharnis	
WS Hollandse Delta	W2-026	Dijkversterking Nieuwe Stadse Zeedijk	
WS Hollandse Delta	W2-028	Dijkversterking Oostmolendijk	
WS Hollandse Delta	WN-001	Dijkversterking Hellevoetsluis	
WS Hollandse Delta	WN-002	Dijkversterking Brielse Maasdijk	*
WS Hollandse Delta	WN-003a	Dijkversterking Spui Oost	
WS Hollandse Delta	WN-003b	Zettingsvloeiing Spui	
WS Hollandse Delta	WN-004	Dijkversterking Spui West	
WS Hollandse Delta	WN-005	Dijkversterking Eiland van Dordrecht	
WS Hollandse Delta	WN-008	Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid	***
WS Hollandse Delta	WN-009	Dijkversterking Hoeksche Waard Noord	
WS Hollandse Delta	WN-014a	Dijkversterking IJsselmonde Noord en Zuid	*
WS Hollandse Delta	WN-014b	Dijkversterking Hilledijk	*
WS Hollandse Delta	WN-025	Zettingsvloeiing Dordtsche Kil	
WS Hollandse Delta	WZ-006	Kust van Voorne	
WS Hollandse Delta	WZ-007	Flauwe Werk	
WS Fryslân	W2-013	Havendammen en steenbekleding Stavoren	
WS Fryslân	W2-014	Ijsselmeer kleibekleding en pipingmaatregelen	
WS Fryslân	W2-021	Havendam Lemmer	
WS Fryslân	W2-030	Waddenzeedijk, Friese kust	***
WS Fryslân	W2-045	Terschelling, Waddenzeekering	

WS Fryslân	W2-049	Ameland	
WS Fryslân	WN-016	Johan Frisoluis Stavoren	
WS Fryslân	WN-019	Rienschluis te Lemmer	
WS Fryslân	WN-020	Oude Zeeschluis te Stavoren	*
WS Fryslân	WN-021	Inlaat Tacozijsluis	*
WS Fryslân	WN-022	Inlaat Teroelsterkolk	*
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W1-008	Nederlekdijsluis	
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W1-009	Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven	***
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W2-002	Dijkversterking Krimpen	***
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	WN-017	Achterland Maeslantkering	*
WS Rivierenland	W1-010	Benedenstad Nijmegen	
WS Rivierenland	W2-042	Merwededijsluis te Werkendam	
WS Rivierenland	W2-055	Lekdijsluis KIS	***
WS Rivierenland	W2-078	Diverse pipingmaatregelen	
WS Scheldestromen	W2-019	Onrustpolder Noord-Beveland	
WS Scheldestromen	W2-025	Kruiningenpolder	
WS Scheldestromen	W2-031	Zimmermanpolder Zuid-Beveland	
WS Scheldestromen	W2-082	Noorderstrand Schouwen	
WS Scheldestromen	WN-010	Westkapelle	
WS Scheldestromen	WN-011	Vlissingen	
WS Scheldestromen	WZ-009	Zwakke Schakels Zeeuws Vlaanderen	
HH van Delfland	W2-079	Gemaal Westland	
HH van Delfland	WN-018	Achterland Maeslantkering	*
HH van Delfland	WZ-004	Scheveningen	
HH van Delfland	WZ-005	Delflandse kust	
HH van Rijnland	W2-067	Kustversterking Katwijk	***
HH van Rijnland	W2-068	Zandvoort, boulevard	*
HH van Rijnland	WZ-003	Kustversterking Noordwijk	***
WS Aa en Maas	WN-012	Keent en Keent - Grave	
WS Aa en Maas	WN-015	Kunstwerken Boxmeer - Grave	
WS Aa en Maas	WN-023	Heusden	*
WS Aa en Maas	WN-024	Boxmeer	
WS Noorderzijlvest	W2-018	Afvalwaterleidingen	
WS Noorderzijlvest	W2-069	Waddenzeedijsluis Nieuwstad	
WS Groot Salland	W2-058	IJsseldijsluis bij Windesheim	
WS Groot Salland	W2-088	Gemaal Westerveld bij Zwolle	
WS Rijn en IJssel	W2-074	Den Elterweg te Zutphen	
WS Rijn en IJssel	W2-075	IJsseldijsluis stadsgroen Doesburg	

WS Rijn en IJssel	W2-077	Twentekanaaldijk	
WS Rijn en IJssel	W2-089	Pleijweg, Schaapdijk, Broekdijk te Arnhem	
WS Vallei en Veluwe	WN-013	Gemaal Antlia	
WS Hunze en Aa's	W1-004	Oude zeesluis Delfzijl	
WS Zuiderzeeland	W2-010	Kadoelersluis	
Provincie Groningen	W1-005	Schutsluis complex Delfzijl	
Provincie Groningen	W1-007	Keersluis Lauwersoog	
RWS Midden Nederland	R2-006	Houtribdijk	
RWS Noord Holland	R2-029	Molwerk in de Mokbaai, Texel	
RWS IJsselmeergebied	R2-011	Roggebotsluis	
RWS IJsselmeergebied	R2-016	Nijkerkersluis	
RWS Zeeland	R2-022	Veerhaven Kruiningen	
RWS Zeeland	R2-034	Sluizencomplex Terneuzen	
RWS Oost Nederland	R2-062	Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis	

Op basis van nader onderzoek is gebleken dat de kering voldoet aan de vigerende veiligheidsnorm, zonder dat maatregelen hoeven te worden getroffen.

** Het project voldoet aan de norm voor steenbekleding, maar wordt verder versterkt in W2-036

*** Het project is opgeleverd, maar financiële afwikkeling dient nog plaats te vinden.

4.2 Planningsystematiek

Om de voortgang van de projecten te kunnen monitoren, geven beheerders de belangrijkste mijlpalen in de projectplanningen aan. De onderliggende documenten bij deze en andere mijlpalen worden bij formele contactmomenten door het programmabureau HWBP-2 getoetst. Een mijlpaal wordt als behaald beschouwd na de schriftelijke bevestiging van een positief toetsresultaat.

In tabel 4 is met kleur (oranje, groen en rood) aangegeven of de vastgestelde datum van een mijlpaal bij een formeel contactmoment of met een verzoek tot wijziging (VtW) is aangepast. Via een VtW kan tussentijds de planning worden bijgesteld wanneer er een te groot verschil ontstaat tussen de vastgestelde mijlpalen en de prognose. Dit instrument wordt ingezet wanneer er niet op korte termijn een contactmoment is voorzien.

Bijgestelde mijlpalen worden in paragraaf 4.3 toegelicht. De planning van projecten is sterk afhankelijk van specifieke projectomstandigheden en actuele ontwikkelingen in de projecten. Daarom geven de beheerders ieder kwartaal een prognose van mogelijke ontwikkelingen in de planningen van projecten. Deze ontwikkelingen zijn niet in de tabel weergegeven aangezien deze nog niet zijn geformaliseerd.

Tabel 4 geeft een overzicht van de planning met daarin aangegeven de mijlpalen die zijn voorzien binnen de lopende projecten. De tabel geeft een weergave van de formeel vastgestelde projectplanningen. Daarnaast is deze tabel met ingang van deze VGR uitgebreid met een prognose vanuit het waterschap wanneer de verwachting is dat het project opgeleverd wordt.

Code	Naam	Beheerder	Projectfase	Vigerende datum start realisatie	Vigerende datum einde realisatie	Prognose datum einde realisatie
W2-004	Markermeerdijk Hoorn - Edam - Amsterdam	HH Hollands Noorderkwartier	realisatie	✓	2022 Q3	2027 Q4
W2-063	Eemdijken en Zuidelijke Randmeren	WS Vallei en Veluwe	realisatie	✓	2021 Q4	2022 Q2

Voortgang mijlpalen:

- ✓ Mijlpaal is behaald
- Mijlpaal is nog niet behaald

Tabel 4 Planning met mijlpalen van de lopende projecten, conform de verstrekte (her)beschikkingen en de prognose van het waterschap

Voortgang mijlpalen

Start realisatie

In deze verslagperiode is geen subsidiebeschikking afgegeven.

Einde realisatie

In de verslagperiode zijn geen projecten door de aannemer afgerond.

4.3

Ontwikkelingen in de planning van het HWBP-2

Hierna zijn de belangrijkste ontwikkelingen beschreven die zich in de verslagperiode hebben voorgedaan in de planning van de projecten.

Bijgestelde mijlpalen

In de verslagperiode zijn geen mijlpalen bijgesteld.

Ontwikkeling project Waddenzeedijk Friese Kust

Het project is eind 2016 afgerond maar bij één dijkvak met een lengte van 2,5 kilometer (van de in totaal 12,5 km) is er geconstateerd dat er sprake is van losliggende stenen, waardoor de beoogde 50 jaar levensduur niet wordt gehaald. Er zijn scenario's uitgewerkt voor de mogelijke vervolgstappen. Omdat deze scenario's een directe relatie hebben met het HWBP-project Koehool-Lauwersmeer (het project Waddenzeedijk Friese Kust overlapt voor een deel het project Koehool-Lauwersmeer), is een verder onderzoek nodig.

Ontwikkelingen in de verslagperiode zijn dat de variantenstudie (scenario's) van het HWBP project Koehool-Lauwersmeer is afgerond en het voorkeursalternatief bestuurlijk is vastgesteld. Er kunnen nu keuzes worden gemaakt voor het vervolg van het project Waddenzeedijk Friese Kust. Hierbij moet gedacht worden aan de integratie van de resterende opgave vanuit Project Waddenzeedijk Friese Kust met de beoogde dijkverbetering vanuit het project Koehool Lauwersmeerdijk.

Projecten die nog worden opgeleverd

Op dit moment betreft dit twee projecten:

- W2-004 Markermeerdijk Hoorn - Edam – Amsterdam

De uitvoering is in volle gang. Het waterschap heeft voor dit project (zoals eerder gemeld) meerkosten van circa € 130 miljoen gerapporteerd. Daarnaast is aangegeven dat de voorziene einddatum verschuift naar eind 2027 (was Q3 2022). Deze meldingen zijn exclusief de eventuele effecten uit dijktraject Durgerdam, PFAS en Corona. Een deel van de gerapporteerde meerkosten komt voort uit tegenvallers, die zich hebben voorgedaan na het moment van de subsidieverlening in november 2018 of die op dat moment nog onvoldoende uitgewerkt waren. De financiële- en planningsconsequenties hiervan worden in beeld gebracht. Dit is een ingewikkeld proces. Het Hoogheemraadschap heeft in deze verslagperiode voor een deel van de meerkostendossiers (omvang bijna € 57 miljoen) een passende onderbouwing aangeleverd. Deze passende onderbouwing is noodzakelijk voor de toetsing van deze complexe dossiers binnen het reguliere toetsproces. De getoetste meerkosten zijn opgenomen in de raming van het project. Voor deze onderbouwde dossiers kan door het waterschap een herbeschikking worden aangevraagd. Voor de resterende meerkostendossiers is de onderbouwing nog niet passend, daarover is het waterschap met de programmadirectie HWBP in gesprek. Afhankelijk van het tijdstip waarop deze onderbouwing van de overige meerkostendossiers door het waterschap wordt aangeleverd, kan in de komende verslagperiodes hiervoor voor de positief beoordeelde posten aanvullende subsidie verleend worden.

Met betrekking tot PFAS heeft het Bevoegd Gezag een project specifieke invulling van de zorgplicht in het kader van het Besluit Bodemkwaliteit toegestaan. De consequenties van de PFAS-problematiek voor het project worden de komende periode, voor zover mogelijk, door HHNK in beeld gebracht.

Voor het traject Durgerdam heeft het waterschap aangegeven dat de verwachting is dat de ter inzage legging van het ontwerp Projectplan Water minimaal vertraagt naar eind 2022 (was oorspronkelijk Q1 2021). Die extra tijd is nodig om een oplossing te vinden voor de versterkingsopgave in het licht van de gebleken autonome verzakking van de bebouwing die dicht tegen of in de dijk staat. Het Hoogheemraadschap is daarbij in overleg met de Programmadirectie over de subsidiabiliteit van de mogelijke oplossingsrichtingen.

- W2-063 Eemdijken en Zuidelijke Randmeren

Van het project Eemdijken en Zuidelijke Randmeren zijn zeven van de acht deeltrajecten reeds in 2019 opgeleverd en is fase 1 (de versterkingsmaatregel) financieel afgerekend. In de verslagperiode is fase 2 (afronde zaken die geen direct verbandhouden met de veiligheid van de dijk, waaronder juridische kosten, schade afwikkeling e.d.) voor deze deeltrajecten afgerekend.

Het nog niet opgeleverde deeltraject betreft de Westdijk en Eemdijk Noord (WEN), waarin thermisch gereinigde grond (TGG) is toegepast, waarvan na onderzoek is gebleken dat deze verontreinigd is.

Een aannemer heeft, in opdracht van het waterschap, in 2021 het verontreinigde materiaal afgegraven en vervangen door toepasbaar zand, conform planning. Al het verontreinigde materiaal is uit de dijk – de steunberm - verwijderd en afgevoerd naar erkende verwerkers. Het schoonmaken van de slootbodems waar verontreinigingen zijn ontstaan, is vertraagd ten gevolge van de te natte omstandigheid waardoor het (zware) materieel niet ingezet kon worden. Dit zal worden hervat zodra er minder kans is op structuurschade van de bodem. Dan worden ook de afrondende werkzaamheden aan de steunberm uitgevoerd. Het totale werk zal in Q2 2022 worden afgerond.

Het waterschap gaat conform de vereisten in de subsidieregeling de kosten van het herstel trachten te verhalen op de aannemer.

5 Risicomanagement

5.1 Risicobeheersing op programma- en issues op projectniveau

Tot en met de VGR18 (peildatum 30 juni 2020) werd in dit hoofdstuk alleen ingegaan op de programmarisico's. Dit zijn risico's die niet in de projectenramingen zijn meegenomen.

Op het moment dat het risico zich voordoet, dient deze opgenomen te worden in de raming van het project. In een groot programma hoeft een vertraging van een individueel project niet tot een vertraging in het programma te leiden. Echter, gezien de beperkte omvang van het aantal lopende projecten in het HWBP-2 is dit wel het geval. Het individuele project is daarmee bepalend voor de doorlooptijd van het totale programma geworden. Om dat inzicht te kunnen geven, is dit hoofdstuk met ingang van VGR19 uitgebreid met issues van de projecten.

Een issue is een bekend probleem bij een project dat van invloed kan zijn op de programmadoelen in tijd en geld, de kwantificering is op dit moment nog niet vast te stellen.

5.2 Risico's programmaniveau

Door risicobeheersing werkt het programma aan het tegengaan van financiële tegenvallers en aan het voorkomen van vertraging. Door intensieve afstemming en communicatie worden risico's gesignaleerd en kunnen adequate maatregelen worden getroffen om gevolgen van risico's te beperken. De basis voor de risicobeheersing voor het gehele programma ligt bij de projecten; door de beheerders zal het merendeel van de risico's gesignaleerd en beheerst worden. Het risicomanagement door het programmabureau HWBP-2 is hierop aanvullend en richt zich zowel op risicobeheersing door de beheerders als door het programmabureau HWBP-2. Het overzicht van de risico's wordt elk half jaar geactualiseerd bij zowel de projecten als bij het programma. Nagegaan wordt of nieuwe risico's worden gezien, risico's zijn gewijzigd of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. Het programmabureau HWBP-2 voert beheersmaatregelen uit, veelal in samenwerking met de beheerders, door onder andere (het faciliteren van) kennisdeling tussen de beheerders, het professionaliseren van de kennis bij de beheerders op specifieke onderwerpen en het bieden van specialistische kennis om de risico's beter te beheersen.

Risico's met gevolgen in tijd

Bovenop de issues (paragraaf 5.3) kunnen er risico's optreden.

Risico's met gevolgen in tijd voor het programma zijn die risico's uit de projecten die niet opgevangen kunnen worden in de afgesproken buffers van het project, waardoor deze gevolgen kunnen hebben voor de verwachte opleverdatum van een of meerdere projecten en daarmee voor het totale programma. De risico's zijn weergegeven in tabel 5.

De omvang van de risico's wordt uitgedrukt in het aantal projecten waarbij het risico zich kan voordoen met daarbij de mogelijke vertraging in maanden.

Het risicoprofiel van het programma neemt af naarmate het programma vordert en bestaat in deze fase van het HWBP-2 nog maar uit enkele risico's. De tijds- en financiële risico's worden gerapporteerd.

In deze verslagperiode is geen risico vervallen.

Tabel 5

Toprisico's binnen het programma met gevolgen in tijd

<i>Risico's met gevolgen in tijd</i>	<i>Aantal projecten / vertraging</i>
Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	1 project 18-24 maanden
Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging	1 project 12-24 maanden

Het tijdsrisico "Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging" uit bovengenoemde tijdsrisico's is van invloed zijn op de einddatum van het totale programma. Deze kan na afronding van de toets op de planning van het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam, herzien worden.

De risico's met gevolgen in tijd worden hieronder toegelicht:

- *Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk*

Bij het project Dijkversterking Waddenzeedijk Friese kust is Elastocoast verwerkt op de dijk. Het project is eind 2016 afgerond. Later is echter geconstateerd dat er sprake is van losliggende stenen, waardoor de beoogde 50 jaar levensduur niet wordt gehaald. Er heeft monitoring plaatsgevonden om de ontwikkeling van de problematiek in beeld te brengen. De resultaten zijn afgelopen jaar geanalyseerd en er zijn scenario's uitgewerkt voor de mogelijke vervolgstappen. Deze scenario's hebben echter een directe relatie met het HWBP-project Koehool Lauwersmeer, omdat een deel van dit project overlapt met het project Waddenzeedijk Friese Kust. Voor een goede keuze tussen de scenario's is het noodzakelijk dat bekend is wat het voorkeursalternatief van het project Koehool Lauwersmeer wordt. In de verslagperiode is er een voorkeursalternatief voorgelegd en bestuurlijk vastgesteld. Er kunnen nu keuzes worden gemaakt voor het vervolg van het project Waddenzeedijk Friese Kust. Hierbij moet gedacht worden aan de integratie van de resterende opgave vanuit Project Waddenzeedijk Friese Kust met de beoogde dijkverbetering vanuit project Koehool Lauwersmeerdijk.

- *Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging*

Het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam heeft te maken met mogelijke consequenties van PFAS en Corona, daarnaast dient het ontwerp voor dijkvak Durgerdam nog uitgewerkt te worden en in procedure gebracht te worden. Het Hoogheemraadschap dient inzichtelijk te maken wat de mogelijke consequenties zijn voor de planning en de kosten.

Risico's met gevolgen in geld

Risico's met gevolgen in geld voor het programma zijn die risico's uit de projecten welke op dit moment niet zijn getoetst om op te kunnen nemen binnen de overeengekomen raming van het project, waardoor deze risico's consequenties kunnen hebben voor de programmaraming. De risico's met gevolgen in geld zijn weergegeven in tabel 6. De omvang van de risico's wordt uitgedrukt in het aantal projecten waarbij het risico zich kan voordoen met daarbij de totale verwachtingswaarde van de gevolgen in geld voor het programma. Ten opzichte van VGR20 zijn de programmarisico's in geld ongewijzigd. De totale benoemde risicoreservering blijft hiermee gelijk op € 15 miljoen.

Tabel 6

Toprisico's binnen het programma met gevolgen in geld

<i>Risico's met gevolgen in geld</i>	<i>Aantal projecten / verwachtingswaarde gevolgen in geld</i>
Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	1 project € 10,0 miljoen
Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met opdrachtnemer inzake grondstoffengebruik	2 projecten € 5,0 miljoen
Gewijzigde uitvoering kan leiden meerkosten	1 project € p.m.

Toelichting op de risico's:

Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk

Zie de toelichting onder risico's met tijd voor de omschrijving van het risico bij het project Dijkversterking Waddenzeedijk Friese kust. Naast de vertraging is er mogelijk ook sprake van extra kosten. In de verslagperiode is de variantkeuze voor de versterking van het project Koehool Lauwersmeer vastgesteld. Er kunnen nu keuzes worden gemaakt voor het vervolg van het project Waddenzeedijk Friese Kust. Hierbij zal ook bepaald worden welk deel van de kosten voor het HWBP-2 programma zijn. Tot dat moment blijft de risicoreservering van € 10 miljoen staan.

Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met ON inzake grondstoffengebruik

Er is nog steeds sprake van twee opgeleverde projecten met een juridisch dispuut over de contractuele eisen. Het door de beheerders opgebouwde dossiers is sterk en de kans dat het dispuut tot financiële consequenties leidt, wordt laag ingeschat. Als dit risico wel optreedt, kan dit financiële consequenties hebben, waarbij een financieel beroep op het programma kan worden gedaan. Bij één project is het juridische proces lopende. Bij het andere project heeft de rechter uitspraak gedaan in het voordeel van het waterschap. Recentelijk is de tegenpartij in beroep gegaan. Hierom blijft de risicoreservering van € 5 miljoen op programmaniveau gehandhaafd.

Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging en meerkosten

Zie de toelichting onder risico's met tijd voor de omschrijving van het risico bij het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. Het waterschap maakt inzichtelijk wat de consequenties zijn voor de overeengekomen projectraming.

5.3 Issues projecten

In deze paragraaf worden de issues binnen de projecten van het HWBP-2 verwoord, die van invloed kunnen zijn op de planning van het totale programma HWBP-2. In de verslagperiode is issue 1 en 2 uit de VGR20 samengevoegd tot één issue, zoals hieronder is verwoord.

<i>Issue</i>	<i>Project</i>
1. Gewijzigde uitvoering en/of eisen leidt tot vertraging en meerkosten t.o.v. verleende beschikking	1 project

Toelichting op het issue:

Issue gewijzigde uitvoering en/of eisen leidt tot vertraging en meerkosten t.o.v. verleende beschikking

Bij het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam hebben zich na het moment van subsidiebeschikking in november 2018 een aantal tegenvallers voorgedaan en bleek dat een aantal objecten onvoldoende uitgewerkt waren. Zo was vanwege de vertraging in de uitvoering van het project de beoogde zandwinlocatie niet langer beschikbaar. Daardoor moest uitgeweken worden naar een alternatieve zandwinlocatie waar aangescherpte vergunningsvoorwaarden vanwege Programma Aanpak Stikstof (PAS) op van toepassing zijn. Dit brengt meerkosten met zich mee. De consequenties van deze tegenvallers worden mee genomen in het lopende contactmoment, waarbij de voortgang en meerkosten worden getoetst op subsidiabiliteit (C5 moment) door het programmabureau. Na de beoordeling is dit issue te kwantificeren en worden de resultaten opgenomen in de overeengekomen planning en raming van het project.

5.4 Algemeen beeld op programmaniveau

De financiële omvang van de risico's bedraagt € 51,3 miljoen en bestaat voor € 15 miljoen uit benoemde risico's en voor € 36,3 miljoen uit onbenoemde risico's.

De financiële omvang van de benoemde en gekwantificeerde risico's is in de verslagperiode ongewijzigd. Dit is exclusief de nog te toetsen meerkosten van het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. Een deel van de ingediende meerkosten die positief beoordeeld zijn, zijn in de projectraming opgenomen. Deze issues en risico's zullen zo snel mogelijk gekwantificeerd worden en in het beeld op programmaniveau worden verwerkt.

Inhoudelijk zijn de (mutaties in de) risico's toegelicht in paragraaf 5.2.

De financiële waarde van de gekwantificeerde onbenoemde risico's is in de verslagperiode ongewijzigd. De reservering voor de onbenoemde risico's bedraagt 5% van de projectramingen van de nog lopende projecten inclusief het budget programmabureau.

Tabel 7

Financiële waarde risico's op programmaniveau, weergegeven in miljoen euro

	VGR-19 31-12-2020	VGR-20 30-06-2021	Mutaties verslagperiode	VGR-21 31-12-2021
Benoemde risico's op programmaniveau	15,0	15,0	0,0	15,0
'Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met ON inzake grondgebruik'	5,0	5,0	0,0	5,0
'Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk'	10,0	10,0	0,0	10,0
'Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging en meerkosten'	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	-	<i>p.m.</i>
'Vertraagde uitspraak RvS leidt tot vertraging en meerkosten'	<i>p.m.</i>	<i>vervallen</i>	<i>vervallen</i>	<i>vervallen</i>
Diverse risico's	0,0	0,0	0,0	0,0
Onbenoemde risico's programmaniveau	33,4	33,4	2,9	36,3
Financiële verwachtingswaarde risico's op programmaniveau	48,4	48,4	2,9	51,3

6 Financiën

6.1 Programmabudget

In de verslagperiode is het beschikbare budget van € 2.675,0 miljoen naar € 2.755,3 gewijzigd. Deze mutatie betreft de verwerking van de gedeeltelijke aangevraagde budgetschuif. De aanvraag was € 120 miljoen groot en bestemd voor tegenvallers binnen de uitvoering van de projecten binnen het HWBP-2. Dit bedrag is overgeboekt vanuit HWBP voor € 80 miljoen. De overige € 40 miljoen staat binnen de begroting van het Deltafonds voor het HWBP-2 geormerkt (totale reservering is € 60 miljoen inclusief Durgerdam) en is direct opvraagbaar. Het huidige programmabudget heeft nog het prijspeil 2020. De indexering die voor het HWBP-2 beschikbaar is gesteld, was in de begrotingsperiode niet op het programmabudget verantwoord. In de komende begrotingsronde wordt deze gecorrigeerd.

Tabel 8 geeft de budgetreeks aan.

Tabel 8

Budgetreeks in de rijksbegroting, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2020

	Totaal	t/m 2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
VGR-19 31-12-2020	2.675,0	2.350,0	76,8	69,4	89,2	89,6
VGR-20 30-06-2021	2.675,0	2.350,0	76,8	69,4	89,2	89,6
VGR-21 31-12-2021	2.755,3	2.350,0	13,6	176,8	82,5	132,4
Verwerking terugbetaling voorschotten *)	8,4	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Bijdragen Provincie	4,4	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0
VGR-21 31-12-2021	2.768,1	2.362,8	13,6	176,8	82,5	132,4

*) Conform de begrotingsregels worden terugbetalingen van verstrekte voorschotten bruto verantwoord ofwel als ontvangst en hogere uitgaven verantwoord. Het uitgavenbudget voor HWBP-2 bedraagt daarmee € 2.768,1miljoen. Gesaldeerd met de ontvangsten bedragen de kosten voor HWBP-2 € 2.755,3 miljoen.

Tabel 9 geeft inzicht in de gebudgetteerde ontvangsten van de waterschappen voor de financiering van het HWBP-2. Deze ontvangsten bedragen in totaal € 1.028,9 miljoen.

Tabel 9

Ontvangsten van de waterschappen t.b.v. budget HWBP-2, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2021

	Totaal	t/m 2020	2021	2022	2023	2024
VGR-19 31-12-2020	1.028,7	1.028,6	0,1	0,0	0,0	0,0
VGR-20 30-06-2021	1.028,7	1.028,6	0,1	0,0	0,0	0,0
VGR-21 31-12-2021	1.028,9	1.028,6	0,3	0,0	0,0	0,0

Tabel 10 geeft een overzicht van de gerealiseerde ontvangsten van de waterschappen, conform de afspraken uit het Bestuursakkoord Water. Van de bijdrage van de waterschappen van € 0,3 miljoen is in verslagperiode € 0,2 miljoen ontvangen.

Tabel 10

Cumulatieve ontvangsten waterschappen, weergegeven in miljoen euro

	t/m VGR-19 31-12-2020	Mutaties VGR 20	Mutaties VGR 21	t/m VGR-20 30-06-2021
Ontvangsten	1.028,6	0,1	0,2	1.028,9

6.2

Programmaraming

De programmaraming bestaat uit het totaal van de gerealiseerde en de nog te realiseren kosten voor het HWBP-2. De raming is samengesteld uit de door de beheerders opgestelde projectprognoses of de waarde van de geïndexeerde verstrekte beschikkingen, de kosten voor het programmabureau HWBP-2 (overige projectkosten) en het programma onvoorzien. Gegeven de op dit moment geldende inzichten wordt de omvang van de programma-onvoorzien als toereikend geacht.

De programmaraming is in de verslagperiode per saldo met € 61 miljoen toegenomen en bedraagt op 31 december 2021 € 2.750 miljoen. Deze toename komt voort uit indexering van de lopende beschikkingen van meerdere projecten (- € 1 miljoen). Actualisatie van projectramingen door getoetste meerkosten (+ € 57 miljoen) en het financieel afrekenen van een deelproject (+ € 2 miljoen). Tot slot de verhoging van de post programma onvoorzien met € 3 miljoen. Deze laatste is een rekenkundige post t.o.v. de raming van de nog lopende projecten.

Binnen de programmaraming bedraagt de totale omvang van de onvoorzien kosten € 127 miljoen, bestaande uit € 76 miljoen onvoorzien op projectniveau en € 51 miljoen onvoorzien op programmaniveau. In tabel 11 is de opbouw van de programmaraming weergegeven. De mutaties zijn hierboven toegelicht.

Tabel 11

Programmaraming, weergegeven als verwachtingswaarde in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2021

	VGR-19 31-12-2020	VGR-20 30-06-2021	Mutaties verslagperiode	VGR-21 31-12-2021
Subtotaal projectramingen	2.594	2.593	+58	2.651
Project voorzien	2.518	2.517	+58	2.575
Project onvoorzien	76	76	0	76
Overige projectkosten	48	48	0	48
Programma onvoorzien	48	48	+3	51
Totaal HWBP-2	2.690	2.689	+61	2.750

Op basis van de doorrekening van de programmaraming is de verwachting dat de bandbreedte van de uitgaven tussen € 2,7 miljard en € 2,8 miljard ligt.

Overige projectkosten

Deze kosten bestaan uit de gerealiseerde kosten tot en met 31 december 2021 en een door het programmabureau HWBP-2 opgestelde raming van de verwachte programmabureaukosten over de periode tot en met 2023. De raming van deze kosten is in de verslagperiode ongewijzigd en bedraagt € 48 miljoen.

Programma onvoorzien

In de verslagperiode is de financiële verwachtingswaarde gewijzigd met € 3 miljoen en heeft een totale waarde van € 51 miljoen. Dit is in hoofdstuk 5 toegelicht.

Projectramingen

Het totaal van de projectramingen is in de verslagperiode met € 58 miljoen toegenomen tot een bedrag van € 2.651 miljoen. Een onderverdeling van de projectkosten naar projectfase is weergegeven in tabel 12. Oorzaak van deze

mutatie betreft indexering, afrekening en actualisatie van de projecten. Zie hiervoor de toelichting boven tabel 11.

Tabel 12

Projectkosten per projectfase, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2021

	VGR-19 31-12-2020	VGR-20 30-06-2021	Mutaties verslagperiode	VGR-21 31-12-2021
Subtotaal lopende projecten	621	620	+59	679
<i>Projecten in planstudie</i>	0	0	0	0
<i>Projecten in realisatie</i>	621	620	+59	679
Gerealiseerde projecten	1.973	1.973	-1	1.972
Totaal projectramingen	2.594	2.593	+58	2.651

Tabel 13 bevat een onderverdeling van de projectkosten naar beheerders, zowel in de planstudiefase als in de realisatiefase.

Tabel 13

Raming van de projecten in planstudiefase en realisatiefase per beheerder, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2021

	VGR-19 31-12-2020		VGR-20 30-06-2021		VGR-21 31-12-2021	
	aantal projecten	raming	aantal projecten	raming	aantal projecten	raming
Beheerder						
HH Hollands Noorderkwartier	1	513	1	513	1	570
Overige beheerders en innovatiebijdrage	1	108	1	107	1	109
Lopende projecten	2	621	2	620	2	679
Gerealiseerde projecten	85	1.973	85	1.973	85	1.972
Totaal	87	2.594	87	2.593	87	2.651

Tabel 14

Projectkosten per type bekostiging, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2021

	VGR-19 31-12-2020	VGR-20 30-06-2021	VGR-21 31-12-2021
Subsidieprojecten en innovatiebijdrage	1.824	1.823	1.881
Projecten Zwakke Schakels	606	606	606
Projecten Rijkswaterstaat	164	164	164
Totaal projectramingen	2.594	2.593	2.651

6.3

Kasreeks

Ten behoeve van de Rijksbegroting stelt het programmabureau HWBP-2 iedere verslagperiode een overzicht op van realisatie en prognose van verplichtingen en kasuitgaven voor het lopende jaar en de jaren daarna. De kasreeks is gebaseerd op prognose van de beheerders die zijn beoordeeld door het programmabureau. In tabel 15 is deze kasreeks opgenomen.

Tabel 15

Kasreeks, weergegeven in miljoen euro

	Totaal	t/m 2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
VGR-19 31-12-2020	2.690	2.351	105	79	82	73
VGR-20 30-06-2021	2.689	2.351	104	84	83	67
VGR-21 31-12-2021	2.750	2.351	14	126	108	151

6.4 Apparaatsbudget Rijkswaterstaat

Om inzicht te geven in de integrale kosten van het HWBP-2 is in tabel 16 aangegeven hoeveel budget voor de apparaatskosten Rijkswaterstaat in de begroting is opgenomen. Het budget van de interne kosten bedraagt per 31 december 2021 in totaal € 33 miljoen. Het budget is ongewijzigd. Dit bedrag is conform de afspraken met betrekking tot de bekostigingssystematiek van RWS niet opgenomen in de raming en het programmabudget van het HWBP-2. In de volgende voortgangsrapportages zal tabel 16 niet meer worden opgenomen. Dit omdat er hierop sinds 2020 geen mutaties meer plaatsvinden en omdat het apparaatsbudget volledig is opgenomen binnen het HWBP-programma.

Tabel 16
Apparaatsbudget
Rijkswaterstaat,
weergegeven
in miljoen euro

	Totaal	t/m 2020	2021
VGR-19 31-12-2020	33	33	0
VGR-20 30-06-2021	33	33	0
VGR-21 31-12-2021	33	33	0

6.5 Cumulatieve verplichtingen en uitgaven

Tabel 17 geeft een overzicht van de cumulatieve financiële verplichtingen die sinds de start van het programma tot en met 31 december 2021 door het programma zijn aangegaan. In verslagperiode heeft er geen aanbesteding plaatsgevonden. Er is voor € 4 miljoen aan nieuwe verplichtingen aangegaan en voor € 1 miljoen aan eerder aangegane verplichtingen vrijgevallen. Deze mutatie wordt hoofdzakelijk verklaard door de financiële afrekening van een deelproject.

Tabel 17
Cumulatieve
verplichtingen, incl. BTW,
weergegeven in miljoen
euro

	t/m VGR-19 31-12-2020	Mutaties VGR 20	Mutaties VGR 21	t/m VGR-21 31-12-2021
Nieuwe verplichtingen		0	4	
Vrijgevallen verplichtingen		0	-1	
Verplichtingen	2.597	0	3	2.600

Op basis van de aangegane verplichtingen kunnen betalingen worden verricht. In de verslagperiode is er één afrekening verleend op een bestaande beschikking. Dit is in tabel 18 opgenomen. Tevens is in tabel 18 zichtbaar de uitgaven die sinds de start van het programma tot en met 31 december 2021 zijn gedaan.

In verslagperiode is voor een bedrag van in totaal € 3 miljoen aan uitgaven gerealiseerd.

Tabel 18
Cumulatieve uitgaven,
incl. BTW, weergegeven in
miljoen euro

	t/m VGR-19 31-12-2020	Mutaties VGR 20	Mutaties VGR 21	t/m VGR-21 31-12-2021
Uitgaven	2.344	11	3	2.358

Bijlage werkwijze subsidieverlening door het rijk

Tijdens de zes jaarlijkse toetsingen van de primaire waterkeringen in het kader van de Waterwet onderzoeken de beheerders deze waterkeringen op verschillende faalmechanismen. Zodra in de eerste of tweede toetsronde werd geconstateerd dat een kering als gevolg van één faalmechanisme niet voldeed, werd de kering afgekeurd.

De beheerders zorgen voor het op sterkte brengen van de waterkering. Op basis van de Waterwet komen de maatregelen van het HWBP-2 in aanmerking voor subsidiëring door het rijk. Hiertoe toetst het rijk de maatregelen aan de subsidiecriteria robuust, sober en doelmatig. Op basis hiervan geeft het ministerie een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder. De hoogte van definitieve subsidie wordt op basis van nacalculatie door het rijk vastgesteld. Voor rechtmatige subsidieverstrekking vindt een aantal van contactmomenten tussen beheerders en rijk plaats. Elk contactmoment wordt onderbouwd met kwantitatief en kwalitatief adequate documentatie.

Contactmoment 1 Startnotitie: dit contactmoment vindt plaats wanneer de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (voorheen Startnotitie MER) in concept is opgesteld. Bij dit contactmoment gaat het erom dat wordt vastgesteld dat de juiste ontwerpogave en de juiste uitgangspunten worden gehanteerd en of het palet aan principeoplossingen ook een oplossing bevat die later als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Het zoeken van de mogelijke oplossingen is een iteratief proces waarbij de effecten van alle varianten worden afgewogen. Indien er nog veel onzekere variabelen zijn kan in het proces vóór het vaststellen van het voorkeursalternatief nog sprake zijn van (sterk) variërende plannings- en kostenramingen.

Contactmoment 2 Voorkeursalternatief: doel van dit contactmoment is om te bepalen welke ontwerpvarianten bestaan en hoe de afweging heeft plaatsgevonden die tot het voorkeursalternatief heeft geleid. Het rijk toetst of het voorkeursalternatief als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Indien ook andere belangen dan het veiligheidsbelang een plaats hebben gekregen in het voorkeursalternatief toetst het ministerie welk deel van de te maken kosten aan veiligheid is toe te rekenen en voor subsidie in aanmerking komt.

Contactmoment 3 Projectplan: bij dit contactmoment wordt het concept projectplan (voorheen: dijkversterkingsplan) getoetst op de criteria sober, doelmatig en robuust. Bij dit contactmoment wordt bepaald welk deel van de te maken kosten gerelateerd is aan de veiligheidsopgave en derhalve voor subsidie in aanmerking komt. De toetsing vindt plaats voordat het projectplan de inspraakprocedure ingaat en de goedkeuringsprocedure van de provincie doorloopt. Nadat het projectplan door de provincie is goedgekeurd kan het waterschap een subsidieaanvraag indienen. Het ministerie geeft naar aanleiding van de subsidieaanvraag een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder.

Contactmoment 4 Voorbereiden aanbesteding: dit contactmoment dient om aan de hand van de opgestelde marktuitvraag dan wel het opgestelde bestek te bepalen welke aanbestedingsrisico's bestaan en welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze te reduceren of voorkomen.

Contactmoment 5 Realisatie: tijdens de realisatie van projecten wordt door middel van rapportages en de jaarverantwoordingen de gerealiseerde en geplande voortgang gevolgd. Indien de realisatie daartoe aanleiding geeft, volgt een contactmoment 5 teneinde dreigende realisatie risico's te reduceren of voorkomen.

Contactmoment 6 Oplevering: zodra het project is afgerond, toont de beheerder aan dat de in het formeel goedgekeurde projectplan beschreven aanpassingen aan de hoogwaterkering zijn gerealiseerd en dat de waterkering aan de vigerende norm voldoet.

Eindafrekening

Een eindafrekening wordt opgesteld na het behalen van het C6 moment, waarbij de verstrekte voorlopige subsidies worden verrekend met de werkelijk gemaakte kosten. Ook wordt dan de subsidiebeschikking definitief vastgesteld.